

7. Onufriyenko H. S. *Rytoruka: navch. pos. / Halyna Serhiyivna Onufriyenko. – K.: Tsentr ushchovoyi literatury, 2008. – 592 s.*
8. Sahach H. M. *Zolotosliv: navchalnyy posibnyk dlya serednikh i vyshchyykh navchalnykh zakladiv / Halyna Mykhaylivna Sahach. – K.: «Raydihal», 1993. – 378 s.*
9. Sahach H. M. *Rytoruka / Halyna Mykhaylivna Sahach. – yud. drube, pererob. i dop. – K.: Vydavnychyy Dim «In Yure», 2000. – 567 s.*

Педагогіка

УДК 613.9:37.091.12:373.2

аспірант Кошель А. П.

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті розкривається сутність і класифікація педагогічних умов та чинників формування культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі їх професійної підготовки, розглядаються чинники формування культури здоров'я майбутніх вихователів ДНЗ.

Ключові слова: педагогічні умови, культура здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, студенти.

Анотація. В статті розкривається сутність і класифікація педагогічних умов і факторів формування культури здоров'я дошкільних вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі їх професійної підготовки, розглядаються фактори формування культури здоров'я майбутніх вихователів ДНЗ.

Ключевые слова: педагогические условия, культура здоровья будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, студенты.

Annotation. The article runs about essence and classification of pedagogical conditions and factors of forming health culture of future preschool teachers of infant school which is open up in the process of their professional preparation, and the factors of forming health culture of future preschool teachers of infant school are examined.

Key words: pedagogical conditions, health culture of future preschool teachers, students.

Вступ. У сучасних соціально-економічних умовах особливої актуальності набуває проблема підвищення рівня культури молоді, як загальної, так і окремих її видів, у тому числі культури здоров'я. Соціум потребує конкурентоспроможних фахівців, що робить проблему збереження і зміцнення здоров'я молодих людей особливо гострою.

У дослідженнях фахівців в області валеології, медицини, педагогії зазначається, що сучасна соціально-економічна ситуація, зниження рівня життя і екологічне неблагополуччя негативно позначаються на здоров'ї всього населення, і особливо на здоров'я молоді. Основними причинами такого стану

3. S. Goncharenko *Ukrainian Pedagogical Dictionary / S. Goncharenko. – K.: Lybed, 1997. – 376 p.*
4. Kurylyand Z. N. *Pedagogical High School / Z. N. Kurylyand, R.I. Khimelyuk, A. V. Semanova. – K.: Knowledge, 2007. – 495 p.*
5. Podlasyi I. *Pedagogic: book [for students of pedagogical establishments] / I. Podlasyi. – Moscow: Vtados, 2002. – 487 p.*
6. Yagupov B. *Pedagogy: teach. guidances. for students. of special. ped. establishments / Yagupov. – K.: Lybed, 2002. – 560 p.*

УДК 37:796.85.015

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент Саснко В. Г.

Інститут фізичного виховання і спорту
Державного закладу

„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

Педагогіка

ДИНАМІКА ПРОЯВУ РІЗНИХ СТОРІН ПІДГОТОВЛЕНOSTI ЄДИНОБОРЦІВ ВПРОДОВЖ БАГАТОРІЧНОГО СПОРТИВНОГО ВДОСКОНАЛЮВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена аналізу динаміки прояву різних сторін підготовленості єдиноборців впродовж багаторічного спортивного вдосконалення. Визначено певні межі прояву характеристик фізичної, технічної та психологічної підготовленості спортсменів, які спеціалізуються зі східних єдиноборств для окремих етапів, на які можна орієнтуватись при плануванні тренувального навантаження.

Ключові слова: характеристики, єдиноборства, навантаження, етап, підготовка.

Анотація. Стаття посвящена анализу динамики проявления различных сторон подготовленности единоборцев в течение многолетнего спортивного совершенствования. Выявлены определенные границы проявления характеристик физической, технической и психологической подготовленности спортсменов, специализирующихся в восточных единоборствах для отдельных этапов на которые можно ориентироваться при планировании тренировочной нагрузки.

Ключевые слова: характеристики, единоборства, нагрузка, этап, подготовка.

Annotation. This article is devoted analyzing the dynamics of manifestation of the various parties' wrestler preparedness for long-term sports development. Defined certain of the border characteristics of the physical manifestations, technical and psychological preparedness of athletes specializing in martial arts for the individual stages that can be guided in the planning of the training load.

Key words: characteristics, wrestling, load, stage, preparation.

Вступ. Східні єдиноборства, вже понад 25 років легально розвиваються на територіях країн СНД. Практика східних єдиноборств вглює оздоровчий, спортивний та прикладний напрямки, які формуються зі спеціальних

Педагогічний коледж має сформувати культуру самовизначення у кожного студента. Життєве самовизначення більш широке поняття, ніж тільки професійне і навіть громадянське. У майбутніх вчителів необхідно сформувати базову культуру яка є певною підлітністю, що містить у собі оптимальну наявність властивостей, якостей, що дозволяють людині розвиватися в гармонії з суспільною культурою.

Основним сенсом і головною ідеєю всієї виховної роботи в коледжі є формування і постійний розвиток у студентів мотивації до творчого самовдосконалення позитивних рис своєї особистості і нівелювання негативних. Самовиховання – це свідомо діяльність, спрямована на найповнішу реалізацію майбутнього педагога себе як особистості, в основі якої лежить мотивація самовиховання. Виховання і самовиховання знаходяться у тісному взаємозв'язку, де друге є закономірним наслідком першого. Отже, самовиховання удосконалює позитивні результати виховання, поглиблює процес формування особистості майбутнього фахівця. Основними методами самовиховання є: самоцінка, самопереконавання, самонавіювання, самопримус, самообов'язок тощо. Отже, сутність процесу виховання полягає в умільній організації психологічної і педагогічної об'єднаної діяльності педагога, в гармонійному та всебічному розвитку його особистості, у формуванні мотивації постійного творчого самовдосконалення.

Висновки. Педагогічні коледжі є важливою ланкою у вихованні цілеспрямованої, творчої, самостійної особистості з яскраво вираженою національно-громадянською позицією, ціннісній орієнтації й життєвій пріоритеті якої зумовлені потребами часу й суспільним розвитком держави. Головне завдання педагогічного коледжу – надання майбутнім фахівцям системи знань, умінь та навичок, що гарантують виконання ними функціональних обов'язків, забезпечення культурного і духовного розвитку особистості кожного студента, виховання його у дусі найкращих людських цінностей. Тому процес навчання та виховання повинні бути безперервними і послідовними.

Література:

1. Бех І. Виховання особистості: у 2-х кн.: навч.-метод. посібник / І. Бех. – К.: Либідь, 2003. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – 280 с.
2. Галузінський В. Педагогіка: теорія і історія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Галузінський, М. Б. Євтух. – К.: Вища шк., 1995. – 236 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенов. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
5. Подласый И. Педагогіка: учебник [для студентов педагогических учебных заведений] / И. Подласый. – М.: Владос, 2002. – 487 с.
6. Якутов В. Педагогіка: навч. посіб. для студ. спец. пед. навч. закладів / Якутов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

References:

1. Beh I. Personality upbringing.: in 2 books.: Stud. - metod. book / I. Beh. - K.: Libid 2003. B. 1: Personality emphasized way: theoretical technological principles-280 p.
2. Galuzinsky V. Pedagogy: Theory and history: studies. guidances. for stud.yusch. teach. bookmark. / V. Galuzinsky, MB Evukh. -: Higher HQ, 1995. - 236 p.

є низька культура здорового способу життя, безвідповідальне ставлення до свого здоров'я, низьке матеріальне забезпечення закладів освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту. Можна зробити висновок, що на всіх рівнях освіти дітей та молоді відсутнє належне навчання здоровому способу життя, вироблення навичок його дотримання, знижена мотивація молодих людей до зміцнення власного здоров'я.

Формування здорового способу життя, виховання культури здоров'я у людини – одна з головних проблем сучасності. Внесок у розробку різних аспектів проблеми внесли: С. Кулага, О. Ахвердова, І. Павленко, В. Бабич, А. Калоша, С. Кириленко та ін.

У психолого-педагогічній літературі розробці педагогічних шляхів вирішення проблеми формування культури здоров'я присвятили свої наукові праці Л. Анісімова, С. Бондаренко, Л. Волков, М. Гончаренко, К. Гошев, Д. Колесов, О. Костенко, В. Оржеховська, Н. Панченко, О. Пилипенко, П. Сидоров, Е. Скворцова, А. Сухарев, Л. Флегто та ін. Проблема визначення педагогічних умов, які сприяють формуванню культури здоров'я студентів у період навчання у ВНЗ знайшло відображення у наукових працях Л. Носарчук, В. Горашук, Н. Грибок, Г. Тимошко Н. Башавець, Д. Вороніна, А. Домашенко, Ю. Драгнєва, С. Кириленко, Г. Кривошевої, Л. Лубишевої та ін.

Формулювання мети статті та завдань. Метою нашого дослідження було обґрунтування комплексу педагогічних умов, що забезпечують ефективність педагогічного сприяння становленню культури здоров'я студентів.

Вислад основного матеріалу статті. Провідною ідеєю будь-якої концепції розвитку культури здоров'я людини в системі освіти є забезпечення розвитку фізичного і психічного здоров'я підрастаючого покоління, що виступає важливим компонентом гуманістичних тенденцій в сучасній освіті.

Таким чином, актуальність проблеми дослідження обумовлена необхідністю пошуку, теоретичного обґрунтування комплексу педагогічних умов процесу педагогічного сприяння становленню культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

На основі аналізу підходів різних дослідників щодо феномену «культура здоров'я», ми маємо підстави говорити про складність і багатовимірність даного явища, яке породжує логіко-смісловий ряд більш вузьких понять: культура здорового способу життя, валеологічна культура, фізична культура, культура фізичної праці та ін. Водночас педагогічна сутність самого феномену «культура здоров'я» залишається сьогодні розкритою не повною мірою.

Культура здоров'я, на наш погляд, є однією з основних характеристик загальної культури особистості сучасної молоді людини. Вона визначає ступінь життєздатності, стійкості організму, можливість успішної самореалізації, самовдосконалення студента в різних життєвих напрямках (соціальному, професійному і т. д.). У зв'язку з усвідомлення нагальної потреби формування культури здоров'я постає питання про шляхи формування основних компонентів, ставлення їх до свого здоров'я як найвищої духовної, психічної та фізичної цінності. Це здійснюється у процесі реалізації системи науково-обґрунтованих психолого-педагогічних заходів, спрямованих на підвищення життєвості людини в мінливих умовах зовнішнього середовища.

У результаті аналізу різних підходів дослідників щодо феномену «культура здоров'я» [1, 2, 4, 5, 7] ми спробували внести уточнення в педагогічну сутність поняття «становлення культури здоров'я студента», під яким нами розуміється процес поступового, нелінійного, ненасильницького зростання молоді людини, досягнення нею за допомогою педагогічного сприяння викладачів певного рівня культурного розвитку, що дозволяє приймати і ефективно освоювати цінності здорового способу життя, а також самостійно здійснювати ціннісний вибір і вибудовувати життєву стратегію в напрямку збереження, зміцнення і примноження власного здоров'я.

Аналіз проблеми культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів робить обґрунтованим її трактування з позицій педагогічного підходу. Педагогічний аспект даної проблеми передбачає виявлення шляхів ефективного організації освітнього процесу на основі розробки цілей, принципів, змісту, методів і форм моделювання даного процесу.

Реалізація основного задуму нашого дослідження нам бачиться через розробку та впровадження комплексу педагогічних умов, що сприяють ефективній організації процесу педагогічного сприяння становленню культури здоров'я студентів.

Перша педагогічна умова передбачає організацію занять у формі міжсуб'єктного діалогу викладача і студентів, спрямованого на взаємообмін і взаємозбагачення їх ціннісних сфер. Поряд з головним методологічним підходом проведення дослідження (гуманістичної парадигми освіти), значущою для вироблення нашої позиції є комунікативна концепція культури. У рамках цієї концепції культура має комунікативну природу; визначається як спосіб людської діяльності [6, 9]; форма спілкування між людьми різних культур; способ саморозвитку людини, розгортання та реалізації її сутнісних сил [3]. У роботах даних авторів червоною ниткою проходить думка, що сучасна культура – це культура діалогу, орієнтована на самоцінність людини як унікальності, як особистості, так і єдиного джерела продуктивної діяльності.

При побудові технології педагогічного спілкування з використанням прийомів формування культури здоров'я студентів викладач стоїть перед необхідністю вирішити найважливіше завдання. Вона полягає у виявленні індивідуальних особливостей студента, у розвитку їх з опорою на його внутрішній потенціал. При цьому важливо продемонструвати студенту ті його характеристики, про які він або не здогадувався, або мав дуже туманне уявлення. Таким чином, педагог як би пробуджує у підліпного інтерес до себе, змушує його з інших позицій оцінити самого себе. Це спонукає студента відчувати і розуміти протиріччя між реальним станом і простором потенційних можливостей, що відкриває перед ним безмежне поле валеологічного (здоров'ятворного) самовдосконалення і самопізнання. У цьому, на наш погляд, і полягає сенс гуманізації діалогу студента і викладача, що створює передумови для успішного становлення культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Друга педагогічна умова передбачає розвиток рефлексивних здібностей студентів з метою пошуку шляхів і засобів безперервного самовдосконалення та саморозвитку в процесі професійної освіти. У нашому дослідженні ми розглядаємо рефлексію як діалогічний принцип, направляючий результати діагностики на розвиток самосвідомості, самооцінки, ускладнення

клімату в колективі, за яким би відчувався стиль педагогічної людяності і доброзичливості; поступове перетворення студента з об'єкта пасивного сприймання на суб'єкт активного самовиховання; плюралізм у діяльності громадських молодіжних організацій, відмова від масового, отульного залучення до них.

Викремлюють такі принципи виховання: суспільна спрямованість виховання; зв'язок виховання з життям; опора на позитивне у вихованні; гуманізація виховання; особистісний підхід; єдність виховних впливів [5].

Досвід навчально-виховної діяльності свідчить про те, що цей перелік повинен залишатися відкритим. Ті зміни, які відбуваються у нашому суспільстві (соціальні і політичні сприяють подальшому розвитку виховного процесу та його вдосконаленню).

Проаналізувавши доробки науковців, приходимо до висновку, що навчально-виховний процес в системі коледжної підготовки має здійснюватися шляхом таких організаційно-реалізаційних дій: виділення конкретних рис і властивостей особистості майбутнього педагога, якого передбачається виховувати; вивчення студента і діагностика розвитку його особистості у цілому та окремих рис і якостей; педагогічне проектування навчально-виховного процесу і його практична реалізація; засвоєння вихованцем соціального і професійного досвіду, спеціальних професійних рис і якостей, навичок і звичок поведінки; організація досвіду поведінки та діяльності студента відповідно до ідеалу; спонукання вихованця до самовдосконалення своєї особистості та формування його мотивації; контроль, оцінка й коректування ходу і результатів виховних заходів і всього виховного процесу [2; 6].

Цілеспрямоване формування готовності до педагогічної діяльності передбачає систематичне і комплексне використання принципів, засобів, форм, методів професійного виховання.

Структурними елементами процесу виховання є: мета, зміст, форми, методи і засоби виховання, його результати. Компонентами процесу виховання є: свідомість особистості студента, її емоційно-чуттєва сфера, звички поведінки. Таксономія цілей в афективній (емоційно-ціннісній) сфері включає цілі формування емоційно-особистісного ставлення до явищ навколишнього світу на рівні: сприймання (моральних норм суспільства); інтересу (сформованості інтересу до моральних норм суспільства) готовності (реагувати певним чином на події, вчинки людей); засвоєння ціннісних орієнтацій; активного їх вияву.

Створення чіткої таксономії цілей у виховній роботі дає можливість викладацькому складу концентрувати зусилля на головних завданнях, забезпечувати ясність і гласність спільної роботи викладачів і студентів, створювати сталоні результати роботи.

Процес становлення студента як спеціаліста складається з декількох етапів: усвідомлення соціальної ролі праці педагога, сприйняття вимог педагогічної професії, усвідомлення ролі педагога, сприйняття вимог до себе, самовиховання необхідних якостей, моделюючих особистість вчителя, реалізації творчої діяльності. Ці етапи професійного становлення майбутнього спеціаліста складають основу професійно-педагогічного виховання у коледжі, процес якого включає в себе навчальну, наукову, позааудиторну та громадську роботу.

Питаннями виховання займаються не лише викладачі та керівники груп, але й адміністрація коледжу. Робота в закладі будується так, щоб кожен працівник коледжу, навіть атмосфера і обстановка, працювали на що важливу та благородну мету і носили виховний характер. Виховна робота коледжу відзначається великим розмаїттям форм та методів залучення молоді до активного формування професійних рис майбутнього фахівця, підготовки його до життя, виховання творчої особистості, зорієнтованої на загальнолюдські цінності і високий професіоналізм, що забезпечує фахову мобільність та конкурентноспроможність на ринку праці: це і зустрічі з представниками владних структур, правоохоронних органів, студентські конференції, бесіди, диспути, тематичні вечори, години відвертих спілкувань, години цікавих повідомлень (проводяться згідно комплексного плану виховної роботи серед студентів коледжу, планів роботи циклових комісій, планів роботи керівників груп, студентської ради та ін.).

Ідеалом виховання в нашому суспільстві є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідомою людиною, що наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, рідними й патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення. У педагогічному коледжі важливим є використання теоретичної парадигми національного виховання, запропонованої В. Гнатюком, через триаду рис особистості „громадянин – патріот – гуманіст”. Ідеал, мета, завдання національного виховання загально поширюється і на виховання студентської молоді у всіх вищих навчальних закладах України. Вищі педагогічні навчальні заклади мають здійснювати підготовку інтелектуального генеранду нації, виховання духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів.

Це може бути досягнуто через: виховання майбутніх спеціалістів авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної культури; створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення і загальної культури, шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технічної, культурно-просвітницької, правоохоронної та ін.); збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, вищого навчального закладу; формування „Я” – концепції людини-творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самозавершеності; пропаганду здорового способу життя, запобігання вживанню студентами алкоголю, наркотиків, викоринення шкідливих звичок.

В. Галузінський і М. Свтух визначили такі принципи сучасного виховання [2]: гуманістичний характер змісту і методів виховання, який означає пріоритетність особистості виховання над загальним процесом масового (фронтального) проєктивного виховання; послідання виховання і навчання в єдиний навчально-виховний процес, у якому провідну роль відіграє виховання на заняттях, у ході засвоєння не тільки знань, умінь і навичок, а й найкращих моральних рис людини; урахування вікових та індивідуальних особистостей кожного студента у процесі виховання; створення морально-психологічного

внутрішнього світу людини, його спрямованість на вирішення мотиваційних і ціннісних конфліктів, побудову позитивної життєвої перспективи, формування смислів життя і діяльності [8].

Для ефективної побудови процесу виховання і становлення культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів викладач вищого навчального закладу повинен бути готовий до управління рефлексивною діяльністю студента.

Педагогічний вплив передбачає орієнтацію на особливе ставлення до цінностей культури здоров'я і здорового способу життя, уявлення можливості їх емоційного переживання, стимулювання внутрішньої духовної роботи, педагогічну підтримку в момент здійснення вибору, постійну готовність надати психологічну допомогу. Викладач повинен мати власну думку про такі цінності, що дозволило б надавати опосередкований вплив на формування ціннісної позиції студентів у напрямку зміцнення власного здоров'я.

У технологічному плані завдання вищого навчального закладу педагога полягає у виборі такого способу виховного впливу, який забезпечує комфортний стан студента, максимально сприяє розкриттю його індивідуальності.

Гуманістична орієнтація процесу залучення студента до норм здорового способу життя вимагає від викладача активізації його рефлексивних процесів, сформованій здатності до емпатії, прояви толерантності.

У третій педагогічній умові ми виділяємо необхідність розробки і впровадження педагогічної технології, спрямованої на формування основних компонентів культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Мірилом цінності педагогічної технології є не тільки операційно фіксуєчий результат (у нашому випадку – це необхідний рівень культури здоров'я студентів), але і сам процес (професійна освіта), проєктування якого повинно враховувати його стохастичну (ймовірну) сутність.

Для ефективного проєктування технології, спрямованої на становлення культури здоров'я студентів в освітньому процесі, необхідно визначити зміст, тобто встановити обсяг матеріалу для засвоєння студентами виходячи з реального рівня досягнень в освіті та особливостей здоров'я, спрямованості і переваг молодих людей. Також необхідно визначити комплекс педагогічних засобів, методів і форм організації освітнього процесу. Виходячи з цього через зміст освіти добирається оптимальний інструментарій з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента.

Педагогічною наукою і практикою вже накопичений значний фонд педагогічних технологій: проблемна, модульна, діалогова, здоров'язберігаюча та ін. Усі вони характеризуються специфічними цілями, спрямованістю, домінуючими формами, методами і засобами навчання, системою оцінки і контролю. Ефективність цих технологій визначається змістом освітніх програм, рівнем підготовки викладачів і студентів та іншими факторами. Однак педагогічні технології набувають деяку специфіку залежно від навчального закладу, в якому вони реалізуються.

Освітня технологія, по-перше, повинна швидко реагувати на зміни ситуації на ринку праці і коригувати модель фахівця, тобто бути не громіздкі і рухоми.

По-друге, ця технологія повинна бути демократичною в своїх принципах, змісті, організації навчального процесу.

По-третє, нова технологія повинна забезпечити індивідуалізацію освітніх програм і шляхів їх засвоєння в залежності від стану здоров'я та рівня устремління студентів.

Всім перерахованим вище вимогам відповідає модульна педагогічна технологія, спрямована на становлення культури здоров'я студентів.

Третью педагогічною умовою формування культури здоров'я майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є упровадження спецкурсу "Формування культури здоров'я майбутніх вихователів ДНЗ", розрахованого на 72 години з них: аудиторні – 28 годин, в тому числі: лекції – 10 годин, і практичні – 18 годин; самостійні – 44 годин.

Мета спецкурсу – формування культури здоров'я студентів через наукове розуміння сутності і значення здоров'я в особистому і професійному сферах життя, через вивчення сучасних наукових уявлень про здоров'я і формування відповідного світогляду.

Вивчення спецкурсу дозволяє студентам оволодіти сукупністю способів формування, збереження і зміцнення власного здоров'я, способів побудови ефективного процесу виховання здорового покоління та організації здоров'язберігаючого освітнього простору у дошкільному навчальному закладі.

Завдання спецкурсу:

- Сприяти формуванню у студентів потреби у збереженні та зміцненні свого здоров'я;
- Стимулювати спрямованість майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на здоров'язберігаючу професійно-педагогічну діяльність;
- Забезпечити теоретико-методичну підготовку студентів до практичної реалізації здоров'язберігаючих підходів у процесі педагогічної діяльності;
- Сприяти в розвитку умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів планувати, організувати, аналізувати і оцінювати здоров'язберігаючу діяльність у дошкільному навчальному закладі.
- Познайомитися із здоров'язберігаючими технологіями навчання в сучасному дошкільному навчальному закладі;

Вивчення курсу передбачає формування у студентів знань про:

- структуру і зміст здорового способу життя, як провідного чинника формування здоров'я;
  - основні компоненти здорового способу життя;
  - соціально-психологічні закономірності формування здорового способу життя;
  - нормативну базу охорони здоров'я в освітніх установах.
  - загальні основи здорового способу життя;
  - здоров'язберігаючі технології навчання у сучасному дошкільному навчальному закладі;
  - особливості несприятливого впливу на здоров'я суб'єктів освітнього процесу у вищому навчальному закладі.
- На основі цих знань у студентів мають бути сформовані уміння:
- планувати, організувати і реалізовувати здоров'язберезувальні аспекти педагогічного процесу у ВНЗ;
  - добирати та ефективно використовувати безпосередні та опосередковані методи збереження здоров'я;
- Відповідно до визначеної нами структури КЗ, зміст спецкурсу було

Серед основних напрямів виховання пропонується такі, як художньо-естетичний, туристсько-красзнавчий, еколого-натуралістичний, науково-технічний, дослідницько-експериментальний, фізкультурно-спортивний, військово-патріотичний, соціально-реабілітаційний, оздоровлювальний, гуманітарний. Як викладачі, так і студенти у виховному процесі виконують свої певні функції. Викладачі організовують, керують і контролюють його перебіг, оцінюють результат та вносять певні необхідні корективи, при цьому вони не тільки відповідають за організацію, проведення і кінцеві результати всіх видів діяльності студентів (навчальної, суспільно-громадської) та особистої поведінки, а і поєднують функції викладача, вихователя, керівника групи і організатора всього цього процесу. Вихованці в руслі сучасних гуманістичних педагогічних концепцій обов'язково мають бути суб'єктами виховання, розвитку і самовиховання. У зв'язку з цим, викладачам необхідно добре знати їх індивідуально-психічні особливості. Незнання або недостатнє урахування їх у виховному процесі може звести нанівець усі зусилля викладачів, тому що тільки за активної участі у цьому процесі всіх вихованців можна досягти певних позитивних результатів, а в протилежному випадку – взагалі втрачається його сутність. Безумовно, поряд із загальними і типовими необхідно враховувати також національні, регіональні, професійні особливості студентів, різний життєвий досвід, рівні підготовленості. Найголовніше завдання викладачів стосовно студентів – це зробити їх активними, свідомими, зацікавленими та самостійними учасниками процесу виховання.

Специфічними ознаками процесу виховання майбутніх педагогів є: систематичність; цілісність, комплексність, планомірність; безперервність і тривалість; багатогранність завдань і різноманітність змісту та необхідності формування громадянина України; багатство форм, методів і засобів виховного впливу; поступове виявлення результатів виховних впливів.

Поняття „виховання студентської молоді”, можна дати таке визначення: це процес цілеспрямованого, систематичного організованого і планомірного впливу на свідомість і підсвідомість, пізнавальну емоційно-вольову та мотиваційну сферу особистості майбутнього педагога з метою формування в нього наукового світогляду, високих моральних, громадських і професійних якостей для забезпечення всебічного і гармонійного розвитку його особистості та ефективної самореалізації в складних умовах сьогодення [3]. Це визначення розкриває сутність предметів виховного впливу: свідомість і підсвідомість особистості студента, її мотиваційна, емоційно-почуттєва і вольова сфери, навички та звички гідної поведінки в умовах самовдосконалення.

Виховний процес, що організується в кожній виховній системі є дуже складним явищем. Кожен колектив вихователів завжди відповідальний за його організацію перед суспільством, майбутніми поколіннями. Процес виховання завжди спрямований на зміну поглядів, переконань, ідеалів, звичок, поведінки. Сутність виховання з точки зору філософії визначається як перетворення культури людина в індивідуальну форму існування. Сутність виховання з точки зору педагогіки полягає у привласненні соціального досвіду. Зміст цього процесу полягає в тому, щоб те зовнішнє, об'єктивне, найкраще, що є в соціальному досвіді, стало суб'єктивним, тобто перетворилося на погляди і переконання, вчинки і поведінку особистості.

У формуванні людської особистості, поряд з природними особливостями, провідна роль належить виховуючим відносинам.

Формулювання мети статті та завдань. Мета та завдання статті полягають у визначенні основних аспектів виховання як цілісного й безперервного процесу при підготовці майбутніх спеціалістів у педагогічному коледжі.

Вигляд основного матеріалу статті. Однією із складових навчально-виховного процесу у педагогічному коледжі є виховання молодих спеціалістів. Цей процес є складним соціальним явищем, бо спрямований на формування у вихованців наукового світогляду, особистісний рис громадянства України на основі впровадження традицій національної свідомості і самосвідомості, професійного, морального, правового, фізичного, екологічного розвитку. Проблеми виховання науковці завжди приділяли велику увагу, але єдиного підходу і трактування у визначенні категорії „процес виховання” немає [1; 2; 6]. „Процес” – це зміна стану системи виховання студентів коледжу як цілісного педагогічного явища, послідовне, поступове просування вперед для досягнення цілей виховання, розвитку і психологічної підготовки майбутніх педагогів, гармонійного формування і розвитку особистості майбутнього фахівця. Виховання – процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. С. Гончаренко визначає процес виховання як цілісний процес, у якому органічно поєднані змістова і процесуальна сторони. [3]. Отже, основним завданням процесу виховання є формування і розвиток особистості вихованця на основі наукового світогляду, духовності, активної життєвої настанови, переконаності, сукупності знань, навичок, умінь, основ професійної майстерності. 3. Курлянд визначає процес виховання як закономірну, послідовну, неперервну зміну моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів. Основним системотворювальним елементом якого виступає педагогічна взаємодія [4, с.168]. Це система, яка саморозвивається, а її одиницею є розвивальна виховна ситуація. Виховний процес, у свою чергу, співвідноситься з формуванням особистості [5]. Процес виховання залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників [1]. Об'єктивними чинниками є: особливості розбудови України взагалі та системи навчальних закладів зокрема; перебудова економіки на ринкових засадах; особливості розвитку соціальної сфери; відродження національних традицій, звичаїв, обрядів, народної педагогіки; розширення сфери спілкування з іноземними громадянами; вплив природного середовища. До суб'єктивних чинників відносять: соціально-педагогічну діяльність сім'ї та громадських організацій; педагогічну діяльність навчальних закладів в особі їхніх працівників; цілеспрямовану діяльність засобів масової інформації; діяльність закладів культури; виховну діяльність позанавчальних установ та церкви.

Виховний процес у педагогічному коледжі як система має складну структуру, що включає цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний і аналітико-результативний компоненти, а також суб'єктів виховної діяльності, відношення між ними, середовище, управління. Залучення студентів педагогічного коледжу до виховної діяльності забезпечує цілеспрямований, цілісний, систематичний вплив на свідомість кожної особистості, емоційно-вольову сферу, навички та звички поведінки. У той самий час, процес виховання – динамічний, неперервний, безупинний. Його рушійними силами є сукупність суперечностей, розв'язання яких сприяє просуванню до нових шлей.

розподілено за відповідними блоками: загальні основи здорового способу життя, культура здоров'я; професійний блок. Такий розподіл навчального матеріалу дозволило макимально повно охопити всі складові культури здоров'я майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу.

Визначаючи зміст спецкурсу, ми враховували, що КЗ являє собою компонент загальної культури здоров'я особистості, який визначає здоров'я зберігаючи спрямованість професійної діяльності вихователя. Культура здоров'я повинна включати в себе вміння будувати здоров'я зберігаючий навчально-виховний процес, зберігати власне здоров'я в умовах майбутньої професійної діяльності, формувати культуру здоров'я дошкільників.

Таким чином, структура, зміст, сам процес навчання за спецкурсом дозволяє формувати культуру здоров'я як усвідомлену реалізацію способів збереження і зміцнення здоров'я, заснованих на духовно – моральних цінностях.

Для успішного досягнення поставленої нами в рамках спецкурсу мети, необхідно дотримуватися необхідних шляхів, педагогічних умов, що сприяють більш успішному формуванню КЗ. Однією з педагогічних умов успішного формування культури здоров'я є переведення студентів з об'єктної позиції навчання і формування КЗ в суб'єктну. Це виражається в тому, що в процесі вивчення спецкурсу враховуються інтереси і потреби студентів у самовдосконаленні, створюються передумови для самореалізації особистості як суб'єкта культури здоров'я.

Висновки. Дотримання і реалізація в освітньому процесі ВНЗ визначених нами педагогічних умов, на наш погляд, забезпечить високу якість та ефективність оволодіння майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів культурою здоров'я, що стане основою їх здоров'я зберігаючої, здоров'я творчої навчально-професійної діяльності.

Література:

1. Ахвердова О.А. К исследованию феномена «культура здоровья» в области профессионального физкультурного образования / О.А. Ахвердова, В.А. Магин // Теория и практика физ. культуры. – 2002. – №9. – С.5 – 7.
2. Ефимова В.М. Формирование культуры здоровья в индивидуализирующемся социуме / В.М. Ефимова. // [зб. наук. праць.] Культура здоров'я. – Херсон, П.П. Вишесирський В.С., 2006. №1. – С.177 – 181.
3. Вовк Л.В. Формування культури здорового способу життя у студентів спеціальної медичної групи [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.07 - теорія і методика виховання / Л. В. Вовк; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2013. – 20 с.
4. Гладошук О.Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 - теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я) / О. Г. Гладошук; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – К., 2008. – 20 с.
5. Грибок Н.М. Педагогічні умови формування культури здоров'я студентів спеціальної медичної групи [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.07 - теорія і методика виховання / Н. М. Грибок; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2013. – 20 с.

6. Маркрян Э. С. О генезисе человеческой деятельности и культуры / Э. С. Маркрян. - Ереван: [б. и.], 1973. - 195 с.
7. Новолодская Е. Г. Культура здоровья современного человека / Е. Г. Новолодская // Современные проблемы профессиональной и деловой культуры: сб. ст. участников Всерос. науч.-метод. конф. / под ред. Л. В. Торопова. - Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2001. - 227 с.
8. Петровский А. В. Личность / А. В. Петровский // Общая психология / под ред. А. В. Петровского. - М.: Просвещение, 1986. - С. 191-231.
9. Семенов В. Д. Педагогика среды / В. Д. Семенов. - Екатеринбург: Изд-во УрГУ, 1993. - 207 с.

References:

1. Axverdova O. A. K u issledovaniyu fenomenov «kul'tura zdorov'ya» v oblasti 'professy onal' nogo fy'zikal' nurnogo obrazovaniya / O. A. Axverdova, V. A. Magy'n // Teoriya yu 'praktu' ka fy'z. kul'tury. - 2002.-№9. - S.5 - 7.
2. Efy'mova V. M. Formy rovaniya kul'tury zdorov'ya v y'ndy yu dnyu zy'nyashchetsya socy'ume / V. M. Efy'mova. // [Zb. nauk. prac.] Kul'tura zdorov'ya. - Xerson, P. P. Yu' shemy rs'ky j' V. S., 2006. №1. - S.177 - 181.
3. Vovk L. V. Formuvannya kul'tury' zdorovogo sposobu zhy'tya u studentiv special'noyi medychnoyi grupy [Tekst]: avtoref. dy's. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk: 13.00.07 - teoriya i metody ka vy'hovannya / L. V. Vovk. Svidnochr. nacz. un-t im. V. Dalya. - Lugans'k, 2013. - 20 s.
4. Gladoshhuk O. G. Pedagogichni umovy' vdoskonalennya kul'tury' zmichnennya zdorov'ya studentiv v sy'stemi fizy'chnogo vy'hovannya u vy'shchomu navchal'nomu zakladi [Tekst]: avtoref. dy's. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk: 13.00.02 - teoriya ta metody ka navchannya (fyzy'chna kul'tura, osnovny' zdorov'ya) / O. G. Gladoshhuk; Nacz. ped. un-t imeni M. P. Dragomanova. - K., 2008. - 20 s.
5. Gry'bok N. M. Pedagogichni umovy' formuvannya kul'tury' zdorov'ya studentiv special'noyi medychnoyi grupy [Tekst]: avtoref. dy's. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk: 13.00.07 - teoriya i metody ka vy'hovannya / N. M. Gry'bok; Svidnochr. nacz. un-t im. V. Dalya. - Lugans'k, 2013. - 20 s.
6. Markaryan E. S. O genezy'ze chelovecheskoj deyatel'nosti y' kul'tury / Э. С. Маркрян. - Ереван: [б. и.], 1973. - 195 с.
7. Novolodskaya E. G. Kul'tura zdorov'ya sovremennogo cheloveka / E. G. Novolodskaya // Sovremennye problemy professy onal'noj y' delovoj kul'tury: sb. st. uchastny'kov Vseros. nauch.-metod. konf. / pod red. L. V. Tоропова. - Chelyabyn'sk: Y'zd-vo YuUrGU, 2001. - 227 s.
8. Petrovskiy A. V. Ly'chnost' / A. V. Petrovskiy // Obshhaya psy'xologya / pod. red. A. V. Petrovskogo. - M.: Prosveshheny'e, 1986. - S. 191-231.
9. Semenov V. D. Pedagogy'ka sredy / V. D. Semenov. - Ekaterinburg: Y'zd-vo UrGU, 1993. - 207 s.

УДК 378.14

директор коледжу, кандидат педагогічних наук Рябокiнь С. І.

Красноградський коледж Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія“ Харківської обласної ради (м. Красноград)

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ – ПРОЦЕС ЦІЛІСНИЙ ТА БЕЗПЕРЕРВНИЙ

Анотація. У статті розглядаються основні аспекти виховання як цілісного й безперервного процесу при підготовці майбутніх спеціалістів у педагогічному коледжі. Розкривається акмеологічна сутність самовиховання в аспекті гуманістичного характеру змісту та методів виховання.

Ключові слова: виховний процес, ідеал виховання, принципи сучасного виховання, самовиховання педагогічний коледж.

Анотація. В статье рассматриваются основные аспекты воспитания как целостного и непрерывного процесса при подготовке будущих специалистов в педагогическом колледже. Раскрывается акмеологическая сущность самовоспитания в аспекте гуманистического характера содержания и методов воспитания.

Ключевые слова: воспитательный процесс, идеал воспитания, принципы современного воспитания, самовоспитание, педагогический колледж.

Annotation. This article discusses the main aspects of upbringing as an integral and continuous process in the preparation of future specialists in pedagogical college. Acmeological point is disclosed in terms of the essence of self-humanistic nature of the content and methods of education.

Key words: educational process, the ideal of education, principles of modern education, self-education, pedagogical college.

Вступ. Розбудова України, відродження української нації передбачає побудову системи освіти із забезпеченням виховання ініціативної, самостійної, творчої та соціально активної особистості, яка може вирішувати проблеми економічного та соціального розвитку суспільства. Першорядне місце у розв'язанні цього державного й суспільного завдання відводять педагогу – людині, яка володіє високою культурою і розвинутою громадянською свідомістю, бачить перспективу розвитку країни. Саме тому пріоритетна роль на сучасному етапі розвитку суспільства належить розв'язанню надзвичайно важливої та актуальної, водночас досить складної проблеми вдосконалення виховної системи у педагогічному коледжі.

У сучасній науково-педагогічній літературі з питань освіти і виховання розкриті принципи, зміст і методика виховання молоді в різних видах діяльності (А. Бойко, В. Білоусова, Г. Ващенко, Н. Дем'яненко, І. Надольний, Л. Нечепоренко, І. Харламов, Н. Шуркова та ін.), визначаються основні напрями вдосконалення процесу виховання молоді з позицій культурологічного (Г. Дегтярьова, Н. Крилова, Ю. Нагорний та ін.), системного (В. Афанасьєв, Л. Буєва, І. Зязюн, Н. Кузьміна та ін.), комплексного (О. Архангельський, Ю. Бабанський та ін.) та інших підходів до цієї проблеми.